

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРАТА В
ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО
(2014 – 2024)

Велико ТърНОВО

„Културата трябва да се създава, преживява и разпространява и градът трябва да намери най-подходящите платформи, механизми и групи чрез които да осигури подкрепа за тези три процеса.“

СЪДЪРЖАНИЕ:

I. РЕЗЮМЕ

II. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Значение, цели и обхват на Стратегията
2. Принципи на работа при изготвяне на Стратегията
3. Процес на изготвяне на Стратегията

III. АНАЛИЗ НА КУЛТУРНАТА СРЕДА

1. Различните лица на Велико Търново
2. Анализ на силните, слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT)
3. Предизвикателства и възможности пред Стратегията Велико Търново

IV. ВИЗИЯ 2024

V. ЦЕЛИ

1. Обща стратегическа цел
2. Специфични цели

VI. СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТИ

1. Управление на културния живот
2. Културно предлагане с акцент върху високо художествено качество и съхранена културна памет
3. Достъп до култура и свободно участие в културното създаване и потребление и в културните процеси
4. Развитие на творческата икономика
5. Присъствие на културното наследство и съвременната култура в европейските и световни културни процеси и културен обмен

VII. ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ПРИОРИТЕТИ

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Приложение 1: SWOT анализ
2. Приложение 2: Анкетно проучване
3. Приложение 3: Референтни документи

IX. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

I. РЕЗЮМЕ

Велико Търново е един от градовете в България с най-голям потенциал за културно развитие. Забележителното съчетание на красота, дух и енергия, предопределени от географско положение, богатство и разнообразие от природни, исторически и културни ресурси, и хора, способни да сътворяват и преживяват. Този потенциал трябва да бъде преосмислен с оглед на съвременните предизвикателства и необходимостта от ново качество на общността и обществения живот.

Преимствата от развитието на културата са в способността ѝ да поражда динамика, да променя начина на мислене и отношението към света, да съживява градове и привлича хора и инвестиции, да развива качествена работна ръка, да подкрепя идентичността на жителите и изгражда образа на града, да съдейства градът да стане конкурентоспособен на останалите европейски градове.

Стратегията за развитие на културата в община Велико Търново е първи опит да се формулира визията, да се определят целите, задачите, инструментите, ресурсите, партньорствата и индикаторите за успешното осъществяване на културната политика на общността за периода от 10 години. Културната стратегия предлага рамка, посредством която местните власти, университети, културни, образователни, социални и неправителствени организации и такива от сферата на туризма и местния бизнес, а също и доброволци да могат да работят заедно за постигане на общо споделените цели.

Съдържателният обхват на Стратегията включва различните видове изкуства, аудиовизия/мултимедия, четене, библиотеки, културно наследство, културни и творчески индустрии, култура и образование и други свързани с културата дейности.

Стратегията за развитие на културата в община Велико Търново е изградена върху актуален анализ на културната среда, който отчита особеностите и потенциала за развитие на града.

Стратегия *Велико Търново* формулира **пет основни приоритетни области:**

- **Управление** на културния живот в града;
- **Културно предлагане** с акцент върху високо художествено качество и съхранена културна памет;
- **Достъп до култура** и **свободно участие** в културното създаване и потребление и в културните процеси;
- Развитие на **творческата икономика**;
- Присъствие на културното наследство и съвременната култура в **европейските и световни културни процеси и културен обмен**

Целите на Стратегията са:

- ⇒ Да изведе културата и свободното творческо изразяване като приоритет на местната културна политика;
- ⇒ Да изгради устойчиви партньорства между заинтересованите страни;
- ⇒ Да стимулира създаването и потреблението на културни продукти и събития с висока художествена стойност;
- ⇒ Да създава и развива публика и да формира художествен вкус, познание и потребност у гражданите за общуване с изкуството и културата;
- ⇒ Да гарантира културните права на всички граждани за обществен достъп до разнообразни форми на изкуството и културата и свободно участие в културния живот на обществото;
- ⇒ Да създава и поддържа условия за връзка и обмен с достиженията на европейската и световна култура;
- ⇒ Да стимулира иновативността в сектора и културното предприемачество;
- ⇒ Да стимулира и насърчава ежедневната креативност и новаторско мислене у хората;
- ⇒ Да насърчава образованието и обучението през целия живот, за да бъдат хората по-динамични, уверени и креативни;
- ⇒ Да създаде благоприятни условия за постигане на благоденствие на всички граждани чрез култура.

Общата цел на Стратегията е постигане на *измерима положителна промяна чрез култура* на личността, на обществото; на жизнената среда; на отношението към здравето и природата; на чувството за регионална и европейска идентичност и принадлежност; на качеството на живот

Ключови думи за Стратегията са *партньорство, динамика, качество, иновативност, синтез, образование и обучение, промяна.*

ВИЗИЯ 2024

Велико Търново е устойчиво развиващ се град с древно наследство и качествена, разнообразна и динамична съвременна култура; с толерантни, отворени и креативни хора, обичан от жители и посетители на града.

Стратегията ще постигне споделената визия чрез:

- осигуряване на компетентно и ефективно партньорство и управление на културния сектор в града;
- ефективно използване на ресурсите на града, с грижа за тяхното съхраняване и развитие;

- осигуряване на широка гама от възможности за изразяване на креативността и за участие в културния живот на града на всички жители и посетители;
- стимулиране на творчеството, иновациите и предприемачеството в сектора на КТИ;
- преодоляване на дългогодишната културна изолация и активно включване в международния културен обмен и партньорство;

II. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Значение, цели и обхват на Стратегия Велико Търново

Стратегията Велико Търново формулира визията, целите, приоритетите, инструментите, ресурсите, партньорствата за успешното осъществяване на културната политика на община Велико Търново за периода 2014 – 2024 г. Процесът на подготовка на Стратегия е изцяло съобразен с изготвянето на кандидатурата на Велико Търново за европейска столица на културата 2019.

Стратегията дава възможност за:

- извеждане на основните силни страни, предизвикателства и възможности за развитието на културата на града;
- синхронизиране на дейността и плановете на основните организации и институции, свързани с културния живот в града, което води до синергия, по-ефективно взаимодействие, споделени отговорности и общи дейности;
- извеждане на основните предизвикателства, свързани с управлението на институции и обекти на територията на града и възможност за промяна в управленските механизми и инструменти за развитие на културата;
- прилагане на подходи, посредством които местните власти, университети, културни, образователни, социални, неправителствени организации, и такива в сферата на туризма и частния сектор, както и доброволци могат да работят заедно за постигане на общо споделените цели;
- интегриране на културата в цялостната политика за развитие на Общината;
- формиране на нови политики с активното гражданско участие

Времевият хоризонт на Стратегията е 2014 – 2024 г. Териториалният обхват е община Велико Търново. Съдържателният обхват на Стратегията включва различните видове изкуства, аудиовизия/мултимедия, четене, библиотеки, културно наследство,

културни и творчески индустрии, култура и образование и други свързани с културата дейности.

Стратегията за развитие на културата в община Велико Търново е изградена върху актуален анализ на културната среда, който отчита особеностите и потенциала за развитие на Велико Търново. За изготвяне на анализа са изработени и проведени анкетни проучвания, проведени обществени консултации и индивидуални срещи. Участници в процеса за стратегическо планиране, под формата на обществени консултации, интервюта и разговори са представители на местната администрация, държавни и общински културни институти, творчески формации, образователни институции, неправителствени организации в сферата на културата, независими творци.

Целите на Стратегията са:

- ⇒ Да изведе културата и свободното творческо изразяване като приоритет на местната културна политика;
- ⇒ Да изгради устойчиви партньорства между заинтересованите страни;
- ⇒ Да стимулира създаването и потреблението на културни продукти и събития с висока художествена стойност;
- ⇒ Да създава и развива публика и да формира художествен вкус, познание и потребност у гражданите за общуване с изкуството и културата;
- ⇒ Да гарантира културните права на всички граждани за обществен достъп до разнообразни форми на изкуството и културата и свободно участие в културния живот на обществото;
- ⇒ Да създава и поддържа условия за връзка и обмен с достиженията на европейската и световна култура;
- ⇒ Да стимулира иновативността в сектора и културното предприемачество;
- ⇒ Да стимулира и насърчава ежедневната креативност и новаторско мислене у хората;
- ⇒ Да насърчава образованието и обучението през целия живот, за да бъдат хората по-динамични, уверени и креативни;
- ⇒ Да създаде благоприятни условия за постигане на благоденствие на всички граждани чрез култура.

Стратегията има характер на отворен документ, който може да се развива, усъвършенства и актуализира в съответствие с динамично променящите се условия и фактори, мотивиращи нейното разработване. Основната част от събитията и дейностите, заложи в стратегическата рамка, отразяват кандидатурата на Велико Търново за „Европейска столица на културата 2019г.“ Обстоятелството по успеха/неуспеха на кандидатурата на Велико Търново, както и условията на новия програмен период 2014-2020г. ще наложат известна **актуализация на Стратегията през следващите две години**. По същество актуализацията на Стратегията е една

постоянна дейност по развитие и прилагане на културна политика, основана на принципите на добро управление.

Стратегията е изработена от експертен екип, по поръчка на Община Велико Търново.

2. Принципи на работа при изготвяне на Стратегията:

- ✚ ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ – широк обществен консултативен процес с участието на всички заинтересовани страни (особено внимание е отделено на привличане към процеса на представителите на независимия творчески сектор);
- ✚ РАВНОПОСТАВЕНОСТ НА ИНТЕРЕСИТЕ – съгласуване и обсъждане на всяко изразено мнение;
- ✚ ОТКРИТОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ – работният процес е публичен, отворен и достъпен за всички;
- ✚ ЕКСПЕРТНОСТ – проучване и анализ на местния, национален, европейски и световен контекст при изработване на културни политики.

3. Процес на изготвяне на Стратегията

III. АНАЛИЗ НА КУЛТУРНАТА СРЕДА

1. Различните лица на Велико Търново

Наричат Велико Търново „*душата на България, духът на Европа*“. Ако трябва да го определим с една дума, това е градът феномен. Тук всяка стъпка измерва вечността - наслагват се исторически пластове от Праисторията, Античността, Средновековието и Възраждането. Високата културна стойност се допълва от сложния и многостранен обмен на влияния като кръстопът между Изтока и Запада. Градът е уникална симбиоза между архитектура и природа и средище на живи традиции, културно и духовно общуване. Велико Търново е един от десетте български градове-музеи.

СТАРИЯТ ГРАД

Старият град - символът на Велико Търново е формиран в продължение на столетия. От края на XIII в. пр.Хр. са първите тракийски поселения. През 102 г., с построяването на Никополис ад Иструм (в близост до Велико Търново), завършва териториалната консолидация на Римската империя, а „моделът“ на идеята за Обединена Европа съществува в продължение на близо две хилядолетия. Тук през IV в. епископ Вулфила създава първата германска азбука /Из „История на готите“ Йорданес, 6.век/. Никополис ад Иструм е **единственият голям римски градски център** в България, върху който няма по-късно селище.

Късна античност IV в.; Ранновизантийският град Сукидава V-VII в - на Царевец и Момина крепост; Стробългарско селище VIII –X в. и византийски период XI-XII в. - на Царевец и поречието на река Янтра; Средновековието - столичен период XII-XIV в. - на Царевец, Трапезица, Девинград (Момина крепост) и по поречието на т.н. „Новия град“. От 1185 г. до 1393 г. **Търновград е столица на възстановеното българско царство** и олицетворение на идеята за свещен град на българите до избирането на София за столица през 1879 г.

През XIV в. Царевград Търнов е един от най-големите градове в Европейския югоизток, считан за Втори Цариград и Трети Рим, заради културното си влияние на Балканите и целия православен свят. Столица е на възобновената българска държава в периода 1185 – 1393 г.

Градът е главен център на християнството в България и едно от водещите средища на Православието през вековете.

В царствения град са формирани Търновската книжовна, художествена и архитектурна школи, от които тръгват най-значимите културни послания към православните народи и държави. Те са проводници и на достиженията на вековното наследство на Византия. Старобългарският език е един от трите класически езика в

средновековна Европа, заедно със старогръцкия и латинския, а Търново е книжовен център с влияние в цяла Европа.

Османски период – XV-XVII в.; Възраждане XVI-XIX в. и периодът след Освобождението от османско владичество до днес, свързан с разширяване на града в западна посока.

След Освобождението (1877г.) във Велико Търново започва да се **изгражда държавността и политическият живот на съвременна България**. Тук се провежда Учредителното събрание. Заседава Първото Велико народно събрание 1879 г., поставило основите за развитието на съвременна България. Тук се приема първата българска конституция, наречена Търновска. **Тук покълват европейските политически идеи** – либерализъм, консерватизъм, социалдемокрация; тук се обявява независимостта на Княжество България (1908 г.).

През 1955г. град Велико Търново е обявен за архитектурно-музеен резерват. Състоянието на културно-историческото наследство на Стария град днес е в резултат на продължителни над 100-годишни усилия за неговото спасяване и опазване.

Конвенцията за опазване на Световното културно и природно наследство (1972) дава основания да се счита, че ценностите на Стария град притежават необходимата „изключителна общочовешка стойност“ и ако не изцяло, то определени негови обекти или зони от територията му, заедно с природната рамка, могат да бъдат номинирани и включени в Листата на Световното културно наследство.

Митове и легенди, смесващи жестокост и романтика, придават загадъчност на града и чрез различните изкуства – литература, музика, живопис се вписват в общото европейско културно съдържание.

Историята и наследството са огромен капитал за Велико Търново и региона, но градът трябва да гледа и към своето бъдеще, в което основният капитал са хората с техните постижения в полето на познанието, културата, начина на живот, със способността си да сътворяват и съпреживяват. Тези умения и компетентности ще формират новото европейско наследство.

СЪВРЕМЕННИЯТ ГРАД

Град Велико Търново е административен център на най-големия регион в Северна Централна България - регион Велико Търново. Той е разположен на стратегическо средишно място, част от Транс европейски коридор номер 9 Север – Юг/ Хелзинки – Истанбул/ и магистрален път Изток – Запад, пресечна точка на всички главни пътни артерии на територията на България. Река Дунав свързва региона със съседния - Телеорман в Румъния. В рамките на региона има голямо речно пристанище, летище, както и една от най-големите ж.п. гари в страната. Велико Търново има население над 80 000 души и е част от втората по големина в страната агломерация от около 130 000 души, като числеността на града заедно с подкрепящия регион е около 300 000 души. Важен икономически, образователен и културен център с национално и

международно значение, той е носител на дълбоки традиции, свързан с духа на Европа и нейната култура, знак за развитие на творческа България днес.

Няколко са силните страни на Велико Търново:

- Първата е международната успешно „запазена марка“ на града като **„Средновековната българска столица“**, която е изпълнена със съдържанието на богатото културно и историческо наследство. Тя съхранява и популяризира както местната, така и регионалната и национална идентичност и е ключов фактор за културното, социално и икономическо развитие на града и региона. В този сектор са направени значителни инвестиции, създават се нови институции, повишава се капацитетът на работещите в сферата, елиминирани са множество административни, социални и икономически бариери за социализацията на това наследство.

- Втората силна страна – Велико Търново и регионът са изначално свързани с **библейската тема за писмеността**. Търновската книжовна школа е „Вторият златен век“ на българския книжовен език. Мястото ѝ се определя като „началото“ на един многовековен етап от развоя не само на българския книжовен език, но и на книжовните езици на руси, сърби и румънци.

Община Велико Търново, съвместно с италианския град Равена разработва мащабен и дългогодишен исторически и филмов проект, свързан с първия превод на библията на готски език и неговото практическо налагане като официален език в Европа.

В програмата на Велико Търново за Европейска културна столица 2019 г. е включен международен проект за европейските езици и писменост („А“ – слово от камък“). Проектът има инфраструктурно и пространствено развитие, основано върху общата за всички азбуки буква „А“, което метафорично ще онагледява общото между европейските народи в езика, времето и пространството.

- Велико Търново е **щедро надарен с исторически и културни забележителности и артефакти, крепости, църкви, манастири, много зеленина и живописните извивки на река Янтра**, която се влива само на 60 км., в рамките на регион Велико Търново – до град Свищов, в река Дунав, „културната“ връзка с Европа. Неповторима е атмосферата и характерът на това уникално селище, което активно съхранява и развива природното си, историческо и културно наследство. **Това е третото голямо предимство на Велико Търново** споделяно от повечето посетители на Търново. Няма друг град в България, който от пръв поглед да предизвиква възхищение, заради прекрасната си архитектура, разположение и съчетание на природа и градска среда.

*„И като гледам този невероятен, невъзможен град,
аз мисля, че пред мене стои видение, измама за очите!“*

Иван Вазов

- Тук едновременно се усеща присъствието на историята и културата на съвременния град. Тук може да почувстваш спокойствие, уют, интимност, дори да се загубиш в малките улици, докато ги изследваш, снимаш или опитваш да разбереш откъде идват тези весели гласове и невероятни аромати на домашната атмосфера. „**Не ти се тръгва**“, така можем да формулираме това предимство. Велико Търново те предизвиква да се върнеш отново и отново и градът никога няма да загуби това очарование. Необходимо е само да се възкреси духа на артистизъм и аристократизъм от миналото, да се събуди културният потенциал на скритите пространства, за да се разтворят в душата на съвременния забързан човек спокойствието и пиетата, така нужни за укрепване на духовното му здраве.

- Силно предимство е и **Кръстопътят** (географски, исторически, културен). Това дава всички предпоставки градът и регионът да се развият като зона за световен културен обмен. В тази насока се работи активно за възстановяване на историческите и културни връзки между отделните селища, развиват се съвместни културни проекти и мрежи.

- Това е градът с повече от 20 000 студенти, най-много на глава от населението в страната. Бъдещите педагози, писатели, журналисти, преводачи, художници, архитекти, юристи, икономисти, военни, богослови го превръщат в отворено творческо пространство, в лаборатория за отглеждане на жива култура и таланти, в център за творчество, иновации, обмен и диалог. Градът и регионът се радват на присъствието на хиляди творци, студенти, млади хора, публика, културни организации и клубове.

Понякога една и съща характеристика може да бъде силна страна и проблем едновременно. Пример за това **са младите хора**. Видимо градът е изпълнен с тях, но за съжаление, съпричастността им към живота на общността е недостатъчна. Младите хора имат потенциала да бъдат силно активна и креативна общност и привличането им като основен партньор и участник в културния живот е от първостепенно значение.

В по-широк контекст този проблем е **общностен**. Във Велико Търново общността е фрагментирана, което я прави неустойчива, демотивирана и създава условия традиционния подход на управление отгоре-надолу да преобладава във всяка сфера на живот. В града живеят 80 000 местни жители, над 20 000 студенти, повече от 2000 творци и научни работници, завършили местния престижен университет и пожелали да останат да живеят в града, над 400 000 туристи на година, над 2000 души, ангажирани в туристическия бизнес, който е пряко свързан с отношението към процеса на производство и разпространение на култура. Като цяло пресечните точки между тези групи са недостатъчни, макар и да са изследвани стратегически и от известно време да стават по-активни.

В процеса на разработването на настоящата Стратегия и концепцията за кандидатурата на Велико Търново за Европейска столица на културата 2019, се отваря възможност за мащабни и иновативни решения, които да **катализират процеса на сближаване на тези общностни групи**.

Историята и наследството са огромен капитал за Велико Търново и региона, но **градът трябва да гледа към своето бъдеще**, в което основният капитал са хората с техните постижения, умения и компетентности да формират новото европейско наследство.

Въпреки, че в града се реализират голям брой събития – минимум по едно на ден, в културно отношение той все още изостава от европейските и световни тенденции и образци. Липсват „нестандартни“, творчески самобитни идеи, **липсва усещането за творческа енергия и динамизъм**. Трябва да се инвестира целенасочено в развитие на човешките ресурси, в подкрепа и стимулиране на новото модерно експериментално изкуство и разширяване на международните връзки и партньорства.

Друг основен проблем е инфраструктурата. Необходимо е да се доразвият културните пространства, както и да се разширят общите градски пространства, да се изградят културни точки по кварталите, както и да се създадат нови, алтернативни пространства за култура.

Благодарение на процеса по изработване на Стратегията и инициативата Европейска столица на културата местните творци осъзнаха своята важна роля за развитието на общността. Бяха изведени и обсъдени силните и слабите страни на Велико Търново. Събудената гражданска енергия намери израз във формулирането на важни приоритети в културната политика.

ГРАДЪТ НА УТРЕШНИЯ ДЕН

Велико Търново има много голям потенциал като политически, икономически, образователен и културен фактор за развитие на Северна Централна България (за съжаление силната централизация на културата и липсата на самостоятелна регионална политика в България превръщат Северен централен район във втория по икономически проблеми в страната след Северозападен район). В рамките на съюза значението на града и региона като средищен за България и Европа ще се увеличава. Кандидатурата на Велико Търново за Европейска столица на културата – 2019 година стана изключително добър повод за града и региона в една активна и конкурентна среда да изградят и реализират тази модерна, дългосрочна и устойчива културна стратегия (2014 – 2024), която ще донесе полза и просперитет на участниците, независимо от крайните резултати в класацията на това престижно съревнование. В този смисъл, участието в съревнованието, независимо от резултата, ще помогне на всички градове да използват обществената енергия и подкрепа в процеса на подготовка, **за да извършат необходимата реформа в областта на културата.**

В процеса на разработка на двата стратегически документа, **попитахме гражданите за тяхната мечта:**

- за града;
- за обществото;
- за възможността Велико Търново да стане Европейска столица на културата;

Обобщихме отговорите им в следните думи:

Града - приемственост, промяна, загриженост, солидарност, диалог, красота, гордост, устойчивост;

Обществото – добър живот, участие, съпричастност, споделяне, радост, учене, достъп, финанси, професионализъм, разнообразие, забавление, свободно време;

Инициативата Европейска столица на културата – шанс, предизвикателство, принадлежност (общностност), ценности, качество, култура, по-добър живот.

Инициативата Европейска столица на културата роди идеята за културното възраждане на Велико Търново. Едно ново начало за високо художествено културно създаване, споделяне и общуване. Това се съдържа в името на града **ТърНОВО, станало повод за творчески поглед и към наименованието на настояща Стратегия - Велико ТърНОВО.**

Независимо дали ще спечелим титлата Европейска културна столица, ние вече сме спечелили, ако успеем да реализираме културната стратегията, ако реализираме ценните си идеи и проекти с партньори от страната и Европа. Инициативата Европейска столица на културата е проект, който означава да осъзнаем европейското измерение на нашия живот. Да осъзнаем, че сме част от едно цяло, че допринасяме за изграждането на световния позитивен образ на континента. Затова за нас тази инициатива стана не просто повод за създаване на културна програма и за изработване на културна стратегия за 10 години напред. **Инициативата Европейска културна столица се превърна в културна кауза.** Кауза, която ще ни обедини като нация (последната такава беше присъединяването на България към европейския съюз). Кауза, която ще ни сближи и обедини като местна общност. Това е основната причина да се включим в съревнованието за титлата през 2019 г. и да създадем дългосрочен стратегически културен план. **Искаме да предложим на Европа своята каузата,** която извежда идеята за изкуството, културата, свободното творческо изразяване като източник на щастие, като средство за сплотяване на хората и постигане на благополучие и по-добър живот.

2. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите - SWOT ¹

Провеждането на SWOT анализ има за цел да се изведат силни и слаби страни, възможности и заплахи за развитието на културата във Велико Търново, въз основа на което се определят основните цели и приоритети на бъдещата стратегия за култура на общината.

SWOT анализът представя резултатите от обществени консултации и се извършва на база информация, събрана в процеса на разработване на настоящата Стратегията и съпътстващото изготвяне на кандидатурата на Велико Търново за

---

¹ Приложение 1: SWOT анализ

Европейска столица на културата, в периода март – октомври 2013 чрез определен обхват на събития, процеси, и различни източници както:

- Анкетно проучване²
- Проведени формални и неформални дискуссионни срещи с представители на културни организации, независими творци и оператори в културния сектор
- Обществено представяне и обсъждане на проекта на Стратегията
- Срещи с външни експерти в областта на културното развитие
- Мнения на посетители на града

Така представеният **интегрален анализ на културната среда на Велико Търново** обединява **тематични анализи** в области както следва:

- Управление на културния живот в града
- Финансиране
- Ресурси (вкл. културни институции, инфраструктура, човешки ресурси)
- Събития /културен продукт
- Развитие на публиката
- Икономика на културата
- Културен туризъм
- Използване на новите технологии
- Културни индустрии

SWOT анализът следва класификацията на ЕС на културни и художествени форми и дейности:

- КИН (движимо, недвижимо, живо)
- Музеи
- Галерии
- Библиотеки
- Архиви
- Изкуства (изпълнителски, визуални)
- Културни индустрии
  - Реклама
  - Архитектура
  - Пазар на антикварни произведения
  - Компютърни игри, софтуер и електронни издания
  - Занаяти
  - Дизайн
  - Моден дизайн
  - Музика в живо изпълнение и звукозаписна индустрия
  - Литература и издателска дейност

---

² Приложение 2: Анкетно проучване – вкл. въпросник, резултати от проучването

- Радио и телевизия – аудио-визуална индустрия
- Видео, филм, фотография и мултимедия
- Паркови и открити публични пространства
- Туризъм
- Медии и комуникации
- Спорт
- Развлекателни индустрии

3. Предизвикателства и възможности пред Стратегия Велико Търново

Анализът на културната среда дефинира **основните предизвикателства и възможности пред Стратегията Велико Търново**, обект на прилаганите стратегически интервенции:

- **Повишаване показателите на предлагания културен продукт**, качество и приложимост на творческите умения и новаторското мислене, свободен достъп и повишаване на участието в културния живот на града, икономически ефективно използване на ресурсите. Тези предизвикателства са не само важна част от пътя за постигане на целите на стратегия „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, но и за формиране на нови показатели за техния напредък.

⇒ **Изграждане и реновиране на инфраструктура за културни събития.** Велико Търново има остра необходимост от зали, сграда за нова библиотека (втората по големина библиотека се намира в града), културни центрове в периферията на града, които да дават възможност за създаване на качествен културен продукт, създаване на нови интерактивни пространства в неизползвани сгради, наследени от миналото (Старото военно училище, разположено в центъра на града, старата поща, индустриални сгради и др.) Не се предлагат достатъчно възможности за алтернативни културни пространства и изява на млади творци за техните дебюти. Има наличие на изоставени обществени пространства, които могат да се превърнат в пространства за предлагане на културни продукти и услуги. (Дейностите са планирани в Интегрирания план за градско възстановяване и развитие на град Велико Търново от 2014 до 2020 г.)

⇒ **Изграждане на качествена градска среда** чрез обновяване на изоставени градски зони за бизнес и услуги, повишаване качеството на важните публични пространства в градовете, създаване и/или повишаване качеството на инфраструктурата за култура и отдих, възстановяване и поддръжка на сгради, представляващи недвижими културни ценности съгласно Закона за културното наследство. (Дейностите са планирани в Интегрирания план за градско възстановяване и развитие на град Велико Търново от 2014 до 2020 г.)

⇒ **Провеждане на стойностен дебат за култура:** Процесът на изготвяне на Стратегията и кандидатурата на Велико Търново за културна столица 2019 „отключиха“

дебата между творци и местна власт за посоките на бъдещото развитие на града. Общо мнение и на двете страни е, че липсва провеждането на задълбочени дебати по важни въпроси за развитието на културата, общо решаване на актуални проблеми, ограничено е гражданското участие във формирането на местна културна политика, необходим е качествено нов процес на взаимодействие между заинтересованите страни.

⇒ **Партньорства и създаване на една общност.** Специфична особеност на Велико Търново е неговата мултиобщностност (на студентите, на творците, на английските заселници и др.), които функционират поотделно, но не и заедно. Сериозно предизвикателство занапред е постигане на нужната „заедност“ в реализиране на културните политики на града и запазване на творческата им идентичност. Постигане на между-институционалната и междусекторна комуникация, която да изгради трайни, ефективни и ефикасни партньорства.

⇒ **Изследвания и мониторинг:** Не се прави качествен анализ за въздействието на културата върху социално, икономическо и екологично развитие на града. Необходимо е да се разработи и въведе система за такъв мониторинг, чрез който да се изследва и степента на удовлетвореност от съприкосновението с културата и изкуството, както и измерване на новия индекс на щастие. Има необходимост от цифровизация на културното наследство във Велико Търново – тема, по която работят специалистите от БАН.

⇒ **Икономическа криза:** Въпреки икономическата криза, Община Велико Търново отделя близо продължава да отделя близо 9% от общия бюджет за култура, с които стимулира обогатяването на културния календар на града, подпомага реализирането на проекти на неправителствените организации, творческите гилдии и др. Средствата са ограничени и не дават възможност за устойчиво развитие на утвърдени културни събития и тяхното по-добро позициониране на международно ниво. Предизвикателството през следващите години е създаването и утвърждаването на алтернативни методи за набиране на допълнителни средства, като се проучи и използва опита и добрите практики от други европейски градове.

⇒ **Публики и достъп до култура:** Няма достатъчно активни и последователни политики, които да привличат нови публики, включително и чрез образователни програми и използване на нови технологии, активно партньорство с медиите.

⇒ **Образование и обучение:** Добре развитата система от образователни институции в града и високото образователно ниво на жителите му са много добра база, за да може да се предлага образование и обучение, което е награждащо. **Стратегическата рамка за Европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението** (“Образование и обучение 2020”), която е част от общата стратегия за растеж на Европейската общност „Европа 2020 осигурява възможности за увеличаване на ефикасността на сътрудничеството в образованието и обучението, за преодоляване на предизвикателствата и за постигане на конкурентоспособната и динамична икономика, основана на знанието. Днешните преизвикателства имат нужда от творчески и

иновативни решения. Икономиката, основана на знанието изисква развитие на творческия потенциал. Това означава, че образованието и обучението в областта на изкуствата, културата, културните и творчески индустрии ще става все по-важен критерий за степента на осъзнатост и зрялост на обществата и инструмент за развитие.

⇒ **Културен туризъм**

Развитието на културния туризъм е резултат от устойчива политика през годините:

През 1997 г. Велико Търново стана първия град в Централна и Източна Европа, получил Специалната награда на Европейския съюз за устойчив град.

От 2002 г. по инициатива на Община Велико Търново и Българската хотелиерска и ресторантьорска асоциация, в партньорство с Асоциация на туроператорите и туристически агенти в България и Европейския институт по туризъм във Велико Търново се провежда най-мощният форум по проблемите на туризма и културата у нас – Международното изложение „Културен туризъм“. Изложението е най-престижният форум за дискутиране на проблемите свързани с опазването, съхранението и устойчивото използване на културните наследства, с представянето и популяризирането на съвременни форми за експониране и управление на обекти на културното наследство, в рамките на туристическото изложение се представят и най-новите специализирани продукти на културния туризъм в балканския регион.

От 2005 г. в рамките на форума се провежда Международният филмов фестивал „На източния бряг на Европа“, популяризиращи българското и европейското културно-историческо наследство и туризма.

През 2009 г. Велико Търново е обявен за Балканска столица на културния туризъм от Международната хотелиерска и ресторантьорска асоциация (IH&RA).

През 2009 г. Прати на приятел

Велико Търново е приет като нов член в Лигата на историческите градове, с решение на Борда на директорите, които днес подкрепят кандидатурата на града за Европейска столица на културата. За включването на Велико Търново в нея спомагат президентът на България - Георги Първанов, японският посланик у нас Цунехару Такеда и принц Акишино. Лигата на историческите градове е престижна асоциация е създадена през 1994 година и обединява 86 исторически градове в света от 55 държави, сред които са Рим, Берлин, Париж, Виена, Брюксел и др.

През 2010 г. Община Велико Търново инициира учредяването на Асоциация на градовете с културно-историческо наследство в България.

Велико Търново е сред малкото градове по света /12/, които имат свой уникален светлинно-звук спектакъл „Звук и светлина“, свързан с културно-исторически ценности. Общината успешно управлява и развива това великолепно зрелище в полза на населението на региона вече 26 години, инвестирайки в него финансов, технически и кадрови ресурс.

Летен оперен фестивал „Сцена на вековете“ е уникално музикално представление за опера и балет, който се провежда на открито, на хълма Царевец във Велико Търново. Той е едно от емблематичните културни събития за града.

В международно отношение общината е побратимена с над 18 града от света и поддържа активни културни и икономически взаимоотношения с тях: Асти (Италия); Байон (Франция); Битоля и Охрид (Република Македония); Голдън, Колорадо (САЩ); Грац (Австрия); Краков (Полша); Сиан (Китай); Менара-Гелиз, Маракеш (Мароко); Ниш (Сърбия); Полтава (Украйна); Серес (Гърция); Твер (Русия); Толедо (Испания); Цетине (Черна Гора); Шопрон (Унгария); Яш и Гюргево (Румъния). Водят се преговори за сключване на споразумение за партньорство с италианския град Верона, като основен свързващ фактор е именно опита в организирането на престижния оперен фестивал под открито небе, при това използвайки естествения декор на исторически паметници – „Арена ди Верона“.

Във Велико Търново функционира дружество със 100% общинска собственост - „Царевград Търнов“ ЕООД, специализирано в управлението на културно-туристическите ресурси на общината, в организирането на специални събития. Дружеството е регистрирано като туристически агент, съгласно Закона за туризма и предоставя информационни услуги за посетители и гости на града.

Община Велико Търново работи в тясно партньорство с едно от най-престижните висши учебни заведения в страната Великотърновския университет „Св.св. Кирил и Методий“. Университетът е едно от утвърдените висши училища в страната, даващи образование в областта на изобразителните изкуства, историята и археологията, лингвистиката и други хуманитарни науки.

През последните години Община Велико Търново работи активно и с широк кръг видни български учени и преподаватели от Нов български университет, които организират основни дискуссионни форуми по време Международното изложение „Културен туризъм“.

⇒ **Реклама:** Велико Търново е исторически, културен и туристически център. Но е необходимо изграждането на разпознаваем образ на международно ниво и като център за съвременно изкуство. Необходимо е да се реализират системни и активни дейности в позиционирането на града, както на национално, така и на регионално и международно ниво.

Резултатите от SWOT анализа дават яснота за общата стратегическа насока, за формулиране на приоритетите и целите. Най-общата насока, която сме следвали е да се използват силните страни и възможностите (вкл. 'усилване' на силните страни за по-добро оползотворяване на възможностите), да се смекчат слабите страни и да се избегне или сведе до минимум влиянието на заплахите. За формиране на цялостната стратегическа рамка за развитие на културата на Велико Търново е **необходимо да се реализират едновременно няколко взаимобвързани стратегически интервенции:**

- **агресивна стратегия**- основава се на силните страни и възможностите (S-O) и се изразява най-общо в разширяване и усъвършенстване на настоящите, както и навлизане в нови области на действие, разнообразяване и въвеждане на иновации;
- **оздравителна стратегия**- основава се на силните страни и заплахите (S-T), главната насока е подобряване на силните страни и намаляване ефекта на заплахите;
- **диверсификационна стратегия**- при комбинация на слаби страни и благоприятни възможности (O-W), насочена е към развиване на дейности, отговарящи на възможностите и намаляване на слабите страни; предполага фокусиране върху дейностите, които оползотворяват максимално възможностите на средата.

Цялостната сфера на интервенция, основана на направените анализи е насочена към създаване на визия, извеждане на приоритети и постигане на общата и стратегическите цели на Стратегията.

IV. ВИЗИЯ 2024

Велико Търново е устойчиво развиващ се град с древно наследство и качествена, разнообразна и динамична съвременна култура; с толерантни, отворени и креативни хора, обичан от жители и посетители на града.

Стратегията ще постигне споделената визия чрез:

- осигуряване на компетентно и ефективно партньорство и управление на културния сектор в града;

- ефективно използване на ресурсите на града, с грижа за тяхното съхраняване и развитие;
- осигуряване на широка гама от възможности за изразяване на креативността и за участие в културния живот на града на всички жители и посетители;
- стимулиране на творчеството, иновациите и предприемачеството в сектора на КТИ;
- преодоляване на дългогодишната културна изолация и активно включване в международния културен обмен и партньорство;

V. ЦЕЛИ НА СТРАТЕГИЯТА

1. Обща стратегическа цел

Общата цел на Стратегията е постигане на *измерима положителна промяна чрез култура* на личността, на обществото; на жизнената среда; на отношението към здравето и природата; на чувството за регионална и европейска идентичност и принадлежност; на качеството на живот

2. Специфични цели

Специфичните цели на Стратегията са:

- ⇒ Да изведе културата и свободното творческо изразяване като приоритет на местната културна политика;
- ⇒ Да изгради устойчиви партньорства между заинтересованите страни;
- ⇒ Да стимулира създаването и потреблението на културни продукти и събития с висока художествена стойност;
- ⇒ Да създава и развива публика и да формира художествен вкус, познание и потребност у гражданите за общуване с изкуството и културата;
- ⇒ Да гарантира културните права на всички граждани за обществен достъп до разнообразни форми на изкуството и културата и свободно участие в културния живот на обществото;
- ⇒ Да създава и поддържа условия за връзка и обмен с достиженията на европейската и световна култура;
- ⇒ Да стимулира иновативността в сектора и културното предприемачество;
- ⇒ Да стимулира и насърчава ежедневната креативност и новаторско мислене у хората;
- ⇒ Да насърчава образованието и обучението през целия живот, за да бъдат хората по-динамични, уверени и креативни;
- ⇒ Да създаде благоприятни условия за постигане на благоденствие на всички граждани чрез култура.

VI. СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТИ

- **Управление на културния живот**
- **Културно предлагане с акцент върху високо художествено качество и съхранена културна памет**
- **Достъп до култура и свободно участие в културното създаване и потребление и в културните процеси**
- **Развитие на творческата икономика**
- **Присъствие на културното наследство и съвременната култура в европейските и световни културни процеси и културен обмен**

VII. ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ПРИОРИТЕТИ

- **УПРАВЛЕНИЕ НА КУЛТУРНИЯ ЖИВОТ**

Постигане на компетентно, прозрачно и ефективно управление на културния сектор

Оперативни цели:

- Прилагане на демократична културна политика чрез включване на основните страни, участници в създаването, потреблението и разпространението на култура в града;
- Задаване на ясна рамка за обмен на информация в сектора;
- Оформяне на партньорства и споделяне на управленски ангажименти и отговорности между различни институции и неправителствени организации в областта на културата;
- Въвеждане на обществените обсъждания, дебати и форум процеси като инструмент за активно гражданско участие и по-голяма прозрачност на работата на администрацията;
- Назначаване на ключовата фигура на културния мениджър/експерт, който е професионално компетентен и независим от политическата конюнктура;
- Развиване на пълноценни контакти с частния сектор;
- Обсъждане стандартите на работа в Общината и уеднаквяването им;
- Осигуряване основа за информирани управленски решения чрез събиране на достоверни данни за културата в града;
- Осигуряване необходимото финансиране чрез привличане на необходимите средства извън общинския бюджет, работа чрез проекти, участие в международни програми;
- Налагане до възможния предел принципа за субсидиране чрез конкурси за проекти на институции, събития и процеси;

Положителна практика от последните три години е програмата за финансиране на независими проекти в областта на изкуството и културата от бюджета на община Велико Търново. За периода октомври 2012 - октомври 2013 г. от общинския бюджет за култура са финансирани над 450 културни събития, значителна част от тях по споменатата програма.

В резултат от подготовката на кандидатурата и стратегията се наблюдава засилване на интереса на организации и граждани към културните процеси и активизиране на диалог и партньорство между независимия сектор и Общинската администрация. Успешното прилагане на Стратегията ще зависи изключително много от устойчивостта на тази тенденция.

Стратегията извежда необходимостта от планиране на дискусии и обществени форуми. Разработването и прилагането на нови културни политики за гражданската общественост имат нужда от институционално новаторство. С други думи, иновацията включва нова архитектура на политиката: *културна политика, основана на гражданско участие*. Това е архитектура на културна политика в действие, при която има непосредствено идентифициране на местните културни ресурси и рамка на вземане на решения, относно мобилизиране на тези ресурси.

Анализът на нуждите на средата по този приоритет показва нужда от създаване и функциониране на център по мениджмънт, който да предлага обучения, консултации, услуги, свързани разработване и управление на проекти в областта на културата, работа с публики и др. актуални теми. Такива центрове са много необходими, за да формират стратегическо, проектно и иновативно мислене в управлението на културни процеси и политики. Центърът може да бъде създаден в партньорство с Велико Търновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“.

Тъй като в региона няма подобна структура, а необходимостта от подобни услуги е осъзната от общини и културни агенти, Велико Търново, като транспортно най-лесно достъпен от всички точки на региона, следва да предложи откриване на Регионален център по мениджмънт на културата.

- **КУЛТУРНО ПРЕДЛАГАНЕ С АКЦЕНТ ВЪРХУ ВИСОКОТО ХУДОЖЕСТВЕНО КАЧЕСТВО НА ИНОВАТИВНИ КУЛТУРНИ ПРОДУКТИ И СЪБИТИЯ И НА СЪХРАНЕНА КУЛТУРНА ПАМЕТ**

Съчетанието на високо художествено качество на иновативни проекти и съхранена културна памет са бележите на едно общество, което има шанса да бъде конкурентно на всяка културна сцена. Това изисква максимално ефективно използване на местните културни ресурси, с грижа за тяхното съхранения и развитие.

Велико Търново има стратегическа роля на културен център в Северен Централен регион. Това е градът с най-голям принос за изграждане на имиджа на региона. Културното предлагане с високо художествено качество успешно и авторитетно би могло да представи Велико Търново на европейската и световна сцена и да повиши конкурентостта на града. Голямо предимство на града в това отношение е наличието на престижен хуманитарен университет, в който се обучават над 14 000 студенти. Настоящи и бъдещи художници, писатели, педагози, журналисти, преводачи,

художници, архитекти, юристи, икономисти, военни, богослови превръщат града в отворено творческо пространство, в лаборатория за отглеждане на жива култура и таланти, в център за творчество, иновации, обмен и диалог.

Качеството на предлагания продукт става все по-важен критерий за успешно развитие и позициониране в международен план.

Субект на този приоритет са съвременни културни събития, продукти, които носят иновативност по отношение на съдържание, форма, използвани средства, вкл. нови технологии, обживяване на нови пространства, създаване на нови партньорства, синтез на изкуства, интердисциплинарност, независимо изкуство, изкуство, което реагира на актуални проблеми, представя нови концепции, и в своята съвкупност създава конкурентоспособност на местната културна среда.

През последните няколко години се наблюдава рязко повишаване на предлагането на иновативни събития и проекти със все по-високо художествено качество. Пример в това отношение са Арт група „Дупини“, Сдружение „Идействие“, „Там“ – пространство за културни и социални събития, клуб Мелон и др.

През периода на реализация на Стратегията трябва да се предлагат и подкрепят проекти, които изследват и документират културните нагласи на публиката.

Съхранената културна памет отразява дейностите по опазване и социализация на културното наследство, приоритет, особено актуален в световен мащаб, един от трите основни принципа на устойчиво развитие - икономическо развитие, социално равновесие и опазване на околната среда, в това число и културното наследство.

Тук отново акцентът се поставя върху качеството на проектите свързани със социализацията на културното наследство и прилагане на ефективен музеен мениджмънт. Нужно е да има по-ясни критерии за предприетите мерки по опазване и социализация на културното наследство, по-добра комуникация на необходимостта и ползите от тези действия и по-голяма прозрачност по изразходените средства.

Велико Търново има много успешни и добри практики за дигитализация на културно наследство – Регионална народна библиотека „П.Р.Славейков“ с проект за играждане на дигитална библиотека, учени от Института по математика и информатика към БАН във Велико Търново създават дигитални фондове с изображения на старинни православни камбани и др. Необходимо е да има политика по събиране, документиране и популяризиране на местни добри практики. Това подкрепя и надгражда образа на града.

Оперативни цели:

- да се насърчава и развива креативността, вкл. ежедневната креативност на жителите чрез по-добро образование и неформално обучение;
- да се създадат по-добри условия за работа на творците и по-добър културен пазар; да се стимулира и развива, предприемаческата и продуцентската инициатива;
- да се модернизират образователни програми и професионалната квалификация на мениджъри, продуценти и предприемачи; да се подобри и направи достъпна инфраструктурата на културните институти и откритите пространства за култура;
- да се подобри управлението на културните институти; да се промени културния календар на Общината и да се предвиди по-голямо жанрово многообразие, разнообразие на форми и синтез на изкуства;
- да се предефинира обхвата на термина „култура“ по посока на по-

разширения му европейски смисъл като свързване на художествени факти и събития, архитектура, култура на бита, дизайна, цялостната организация и живот на столичното пространство;

- културният живот на града да се превърне в непрекъснат процес, при който отделните събития да имат социална, смислова и времева обвързаност;
- по-активно „да се изведе“ културният живот на открито – в паркове, градини, нестандартни пространства, пустеещи сгради, кварталите;
- да се засили интердисциплинарността на културните събития;
- да се стимулира партньорството между отделните културни звена и участници;
- да се подобри рекламата; да се стимулира документирането и създаването на архив на събитията.

Програмата на община Велико Търново за финансиране на проекти в областта на изкуствата и културата от бюджета на Общината отключи активността, иновативността и повиши изискванията на творците и на публиката към културното предлагане. Въпреки това програмата не отговаря в пълна степен на актуалните тенденции и има нужда от усъвършенстване.

От голямо значение за реализиране на целите по този приоритет е да се наложи до възможния предел принципа за субсидиране чрез конкурси за проекти на институции, събития и процеси. Оценката на проектите следва да се изготвя от комисия от утвърдени специалисти в културната сфера.

Необходимо е да се изработи методика, която да отчита представянето и компетентността на отделните културни организации и творци за създаване на високо художествени, разнообразни, иновативни културни събития и продукти за да бъдат целево подкрепяни и насърчавани.

Покани и присъствие в културния живот на града на утвърдени национални и международни културни експерти, куратори, автори ще формира по-висок стремежи и критерии, ще изгради нова парадигма на изкуството, отговорно поведение към качеството му и свързаността му със съвременността, откривателството, и социалните измерения.

Важно признание за създаване на качествена култура са наградите за съвременно изкуство, които трябва да станат част от културния контекст на града.

Доброто рекламиране на събитията и продуктите, както и възможността за тяхното документиране и архивиране трябва да бъде заложено във всяко начинание и проект.

В плановете и стратегиите за развитие на социалните услуги, осигуряване на равни възможности за хора с увреждания, в общинската стратегия за детето (2012-2015) и др. следва да се предложат мерки и конкретни дейности за включване на творческите занимания и културно общуване като важен социален инструмент - средство за комуникация, мотивация и интеграция на социални групи и групи в неравносложно положение.

- **ДОСТЪП ДО КУЛТУРА И СВОБОДНО УЧАСТИЕ В КУЛТУРНОТО СЪЗДАВАНЕ И ПОТРЕБЛЕНИЕ И В КУЛТУРНИТЕ ПРОЦЕСИ НА ХОРА ОТ ВСЯКАКЪВ ПОЛ, ВЪЗРАСТ, ЕТНИЧЕСКА ПРИНАДЛЕЖНОСТ, СОЦИАЛЕН СТАТУС**

Всеки човек има право свободно да участва в културния живот на обществото, да се наслаждава на изкуствата, да участва в научния напредък и да се ползва от неговите постижения.

Оперативни цели:

- Да се подобри общото качество на културните услуги в града и да се разнообразят и съобразят с някои специални целеви групи – деца и младежи, възрастни хора, хора със специални нужди, чужденци които посещават или се заселват в града;
- Да се подобри информираността на гражданите за съвременния културен живот благодарение на изградена система за комуникация и реклама на културни събития.
- Да се подобри образованието и да се разшири участието в културния живот на максимално голям брой граждани и гости на града от различни възрасти;
- Да се стимулира партньорството между културните оператори и образователните институции и двата университета;
- Да се подкрепят и насърчават традиционни културни събития за различни етнически и други общности в града;
- Да се осигури по-равномерен културен живот на цялата територия на града, като се преодолее изолирането на крайните квартали;
- Да се усилва индуктивно ефекта от съчетаването на спортни и културни събития, театрализиране на пространствата пред и около спортната инфраструктура на града;
- Да се улесни достигането и облекчаване на режима на достъп до културни събития на хора с ограничени двигателни възможности;
- Да се приложи постоянно действаща нова информационна и PR програма;
- Да се превърнат общинските културни сгради и избрани читалища в съвременни културни центрове, които могат да предлагат и обучение в различни артистични практики за представители на българската диаспора и чужди граждани;
- Да се осигурява информация и достъп до програми и проекти на ЕС, свързани с традиционната култура на малцинствата

Успешно приложение на този приоритет е идеята за създаване на Център за незрящи хора, с пространство за кафене, зали за творчески занимания на база тактилно изкуство, музика, пространства за неформално общуване. Този център може да се разработи по програма за социално предприемачество.

Успешна и устойчива практика за работа с хора с увреждания и специални образователни потребности прилага Регионална народна библиотека „П.Р.Славейков“ чрез програма „Глобални библиотеки“, собствени проекти, и проекта за Биенале „Великотърновска книга“, който следва да включи събития, специално създадени за хора в неравностойно положение.

Подобни инициативи следва да влязат в програмите и на останалите културни институти и организации.

Чрез програмата си за финансиране на проекти в областта на изкуствата и културата Общината също трябва да заложи такъв приоритет.

Много добро културно представяне има Центърът за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“, който организира най-големия детски ромски фестивал в страната „Отворено сърце“.

В рамките на приоритета могат да се разработят проекти за възрастни хора и хора със специални потребности за придобиване на нови умения или повишаване на компетенции чрез творчество по програми за учене през целия живот.

Едно от най-важните условия за развитието на градската среда и осигуряване на достъп до култура е изграждане на съвременна инфраструктура и технологично обновление на културните пространства. Градът има висока степен **на готовност за реализиране на проекти през следващия програмен период 2014 – 2020 г.** Разработени са над 20 инвестиционни проекта, свързани с градската и туристическа инфраструктура, за които ще се търси финансиране от ЕС. Реализира се проект **„Подготовка на инвестиционни проекти в град Велико Търново за следващия програмен период (2013 – 2015 г.)**, за разработване на инвестиционни проекти за места в града, в които е планирано реализирането на събития от културната програма през 2019 г

- **РАЗВИТИЕ НА ТВОРЧЕСКАТА ИКОНОМИКА**

Създаване на условия за развитието на творческите и културни индустрии в града, като фактор за икономически растеж, създаване на работни места и социално сближаване

Този приоритет ще даде възможност за капитализиране на творческия потенциал в града като се създадат условия за творците да се запознаят с възможностите на сектора на КТИ, да придобият предприемачески умения и компетентности, да повишат собствения си иновационен капацитет, както и да стимулират иновациите в другите сектори.

Оперативни цели:

- повишаване на информираността на местната общност за приноса на културата за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж;
- стимулиране на творческото предприемачество и иновативност на сектора в града;
- насърчаване на работата на представители на творческия сектор в партньорства и мрежи, свързани с КТИ;
- установяване на диалог и сътрудничество на сектора с представители на администрацията, образователни и културни институции в града и региона за формиране на стратегии и политики за подкрепа на творческите и културни индустрии;
- засилване на предприемаческото начало в обучението на студенти по изкуства;
- предоставяне на неформални обучения;
- насърчаване на познаването и прилагането на правата върху интелектуалната собственост;

- популяризиране на бизнес модели в сектора, обмен на добри практики и на информация по отношение развитието на сектора на КТИ в страната и чужбина;
- ефективно използване на програмите за учене през целия живот;
- засилване на творческите връзки между сектора, туризма, науката и иновациите.

През последното десетилетие общата заетост в културните и творчески индустрии отбелязва 3 пъти по-голям ръст спрямо ръста на заетостта в икономиката на ЕС като цяло¹³. Стъпвайки на Зелената книга, Съветът отбелязва, че културните и творчески индустрии са двигател за творчество и нетехнологични иновации в икономиката като цяло, произвеждайки висококачествени и конкурентоспособни услуги и стоки, а чрез образованието културата може реално да допринесе за обучението на квалифицирана и гъвкава работна сила.

В стратегията за развитие на ЕС, „Европа 2020“, творчеството и иновациите са ресурс за постигане на интелигентна, устойчива и приобщаваща икономика.

Велико Търново и творците в града все още не са осъзнали потенциална на културните и творчески индустрии и не го насърчават целенасочено. А градът очевидно има сериозен потенциал и ресурс за развитие на сектора.

В рамките на този приоритет ще се направи анализ на културните ресурси в тяхното икономическо измерение, за да се види приносът на културните и творчески индустрии за интегрираното развитие на града и да се направи предложение за включването им в приоритетите на плана за развитие на Велико Търново след 2015г.

Създаването на клъстери (коопериране на свързани производства или фирмени услуги) и в частност творчески клъстери е основна характеристика на напреднали икономики, чиито опит и партньорство могат да направят творческия сектор на града конкурентен и устойчив. Оперативните програми на ЕС са реална възможност за подкрепа на подобни инициативи.

Този приоритет дава перспектива на града да работи по създаване на регионална програма, която да популяризиран и подпомага чрез различни обучителни, консултантски и други експертни инициативи развитието на творческото и иновативно мислене и на творческите индустрии и творческите предприятия на регионално ниво.

- **ПРИСЪСТВИЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО И СЪВРЕМЕННАТА КУЛТУРА В ЕВРОПЕЙСКИТЕ И СВЕТОВНИ КУЛТУРНИ ПРОЦЕСИ И КУЛТУРЕН ОБМЕН**

В рамките на този приоритет следва да се разшири културния и информационен обмен и мобилност на творци и колекции на национално и международно ниво; да се активизира и стимулира участието на организации и индивидуални творци в национални и международни мрежи с цел повишаване на взаимното знание и сътрудничество. Това е задача на дългосрочна стратегия, която изисква целенасочени усилия и инвестиции.

В контекста на този приоритет местната култура се превръща в политика на европейско и световно ниво и за това се изисква сериозно обмисляне, дебат и партньорство с водещи световни институции и личности.

По този приоритет могат да бъдат привлечени културни посланници, които ще създават разкази за града, ще го представят при свои пътувания, срещи, инициативи.

Пример за културни посланници са студентите по архитектура, които от цял свят се събраха във Велико Търново, за да представят свои идеи за по-добра визия на града и направиха емоционален видео клип в подкрепа на кандидатурата за Европейска столица на културата за 2019 г.

Приоритетът е важен, защото той отваря хоризонти, дава ни знание къде сме и доколко сме конкурентни на пазара на европейската и световна култури. От нас зависи дали искаме да се съизмерваме.

Х. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действия на Стратегията е обвързан с програмата на културните събития, изготвена във връзка с кандидатурата на Велико Търново за Европейска столица на културата 2019г. Тя не изчерпва обхвата на културно предлагане и подлежи на актуализация.

След приемане на Стратегията от Общински съвет Велико Търново е необходимо да се сформира работен екип, който да координира и управлява етапите от работата по Стратегията.

Приложение 1: SWOT анализ на културната среда на Велико Търново

Критерии:

Силни страни (S): Преимущества; Специфични характеристики; Уникални ресурси; Опит, знание; Философия и ценности; Иновативни аспекти; Отношение на жители и посетители на града

Слаби страни (W): Предпоставки, които възпрепятстват културните процеси; Практики, които трябва да бъдат развити и подобрени
Тенденции, които трябва да се вземат предвид;

Възможности (O): Положителни тенденции в: управлението на културата; повишаване на качеството на културния продукт и услуга; развитието на човешките ресурси; развитието на публиката; пазара на културни продукти; пазара на труда; мобилност на творци; колекции и културни продукти; промяната в качеството на живот на творците и местните хора; използването на нови технологии; икономика на културата;

Заплахи (T): Пречки/трудности за успешното прилагане на културната политика на града; Пречки/трудности за прилагане на съвременни подходи за управление на културните процеси; Пречки/трудности за достъп до информация за съвременни световни тенденции, процеси важни за развитието на общността и града и следваща от това културна изолация и изоставане в културното развитие.

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<p><u>Общи показатели:</u> <i>Географско местоположение; Инфраструктура; Демографско състояние, човешки ресурси, образование, пазар на труда; Икономическа активност Природни дадености и околна среда</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стратегическо географско разположение- територията се намира в Централна Северна България, на почти равни разстояния от най-големите градове в страната – София, Варна, Бургас, Пловдив; 2. Отлична транспортна достъпност и много добре развита транспортната инфраструктура - обслужване с всички видове транспорт: пътен и железопътен; въздушен и воден (като област), с възможност за смяна на един вид транспорт с друг; 3. Добре развита туристическа инфраструктура и потенциал; 4. Международен транспортен коридор N 9; 5. Наличие на една от най-благоприятните възрастови структури за страната (38% коефициент на възрастова зависимост); 6. Добра демографска характеристика на населението; 7. Високо квалифицирана работна ръка; 8. Високо образователно и квалификационно ниво на активното население; 9. Наличие на два университета - Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, Национален военен университет „Васил Левски“; 10. Добре развита мрежа от професионални училища след 8 клас и професионални колежи; 11. Добра интеграция на етническите групи; 12. Голям брой постоянно живеещи чужденци (англичани, французи, норвежци и др.) 13. Развита търговия и туристически услуги; 	<p><u>Общи показатели:</u> <i>Географско местоположение; Инфраструктура; Демографско състояние, човешки ресурси, образование, пазар на труда; Икономическа активност Природни дадености и околна среда</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Недооценени ресурси на града; 2. Остарял сграден фонд; 3. Неефективно и неравномерно разпределение на ресурсите сред отделните групи население и териториално; 4. Недобре регулирана визуална среда на града, която контрастира с красивата архитектура и ландшафт; 5. Наличие на групи в социална изолация; 6. Ниска икономическа активност на населението; 7. Слабо сътрудничество между Университетите в града с други образователни институции и културния сектор; 8. Липса на стратегически производства; 9. Липса на иновации; <p><u>Управление на културния живот</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 10. Липса на визия за управлението на културния живот в града; 11. Липсва ясна културна политика; 12. Липса на добро планиране; 13. Незадоволителен капацитет на администрацията за управление на съвременната култура; 14. Липса на добра комуникация между отделните звена на управление в Общината; 15. Липса на ефективни критерии за оценка на културното управление; 16. Липса на професионално подготвени и компетентни кадри в управлението на културата на местно ниво;

14. Развита социална дейност и предлагане на социални услуги;
15. Увеличаващ се дял на инвестициите, с по-голям дял за туризма и услугите;
16. Богато културно- историческо наследство - щедро надарен с исторически и културни забележителности и артефакти, крепости, църкви, манастири;
17. Живописни извивки на река Янтра, която се влива само на 60 км., в рамките на регион Велико Търново, до град Свищов, в река Дунав - „културната” връзка с Европа;
18. Богато биологично разнообразие и защитени местности;

Управление на културния живот

19. Положителни тенденции за промяна на управлението по модела отгоре надолу и засилване на взаимодействието на местната власт с културните институции на различни нива, както и с неправителствените организации в областта на културата;
20. Подобрена комуникация между администрацията и независимия културен сектор;
21. Подобрено финансиране на съвременно изкуство;
22. Активизиране на културния обмен с градове от региона;
23. Функциониране на програма за подкрепа на независимия творчески сектор;
24. Добре работещо звено за разработване и управление на проекти;

Финансиране на културата

25. Разбиране за необходимостта и възможностите за финансиране извън бюджетните субсидии;
26. Възможности за финансиране по програми и чрез проекти;
27. Нарастване на броя на самонаемащи се творци и предприемачи;
28. Финансиране от външни източници;

Ресурси (вкл. културни институции, неправителствен сектор, инфраструктура и човешки ресурси)

17. Недостатъчно добре функционираща програма за подкрепа на културни проекти;
18. Недостатъчен контрол върху спазване на авторските права;
19. Недостатъчно участие на неправителствения сектор в управлението на културата в града;
20. Липса на секторно управление;
21. Липса на устойчиви връзки със съседни градове и региони;
22. Липса на системна информация и статистика в областта на културата;
23. Липса на обществени дебати, свързани с развитието на културата в града;
24. Ограничено гражданско участие във формирането на местна културна политика;
25. Няма формулирани проблемни области, върху които целево да се фокусират усилията на общината за решаването им;
26. Липса на активно партньорство между община и културния и творчески сектори.

Финансиране на културата

27. Липса на баланс на инвестициите в културно наследство, традиционна култура и съвременно изкуство;
28. Липса на критерии и система за финансиране въз основа на резултати;
29. Незадоволително използване на възможностите за финансиране от бизнес, корпоративни и частни източници;
30. Липса на система за мониторинг и контрол на изразходените публични средствата, вложени в областта на културата;
31. Недостатъчен размер на финансирането;
32. Недостатъчно използване на възможностите за привличане на средства;
33. Слабо участие на частния сектор във финансирането на културата;
34. Слабо развито културно предприемачество;
35. Липса на целенасочени инвестиции в културния живот на града;

29. Уникална симбиоза между архитектура и природа;
30. Висока културна стойност на отделните исторически пластовете от Праисторията, Античността и особено на тези от Средновековието и от Възраждането, като една от най-ярките прояви на европейската народна архитектура и след Освобождението;
31. Изключително ценно историческо и културно напластяване в резултат на сложен обмен от влияния и кръстопът между Изтока и Запада;
32. Средище на живи традиции, културно и духовно общуване;
33. Наличие на "Концепция за устойчиво развитие на Стария град"- формулира основните насоки за опазване ресурсите и културните ценности на архитектурно-музейните резервати, археологическите и архитектурно-строителните зони в старинните територии на град Велико Търново;
34. Утвърждаване на старата част на В.Търново за историческо селище - групов паметник на културата;
35. Три архитектурно-музейни резервата от национално значение – Царевец (патриаршески, дворец и 4 манастирски комплекса, 23 църкви, 500 жилища), Момина крепост /Девинград/ (2 комплекса и др. паметници), Трапезица (17 църкви и др. паметници) и са регистрирани още - 688 паметника на културата от различна категория: национално значение (14), местно значение (24), ансамблово значение (82бр. обявени, 564бр.декларирани);
36. Архитектурно-етнографският комплекс "Самоводска чаршия"
37. Над 2000 единични културни ценности /паметника на културата с национално значение/ (близо 5% от всички в страната);
38. Най-голямата концентрация на манастири в България („Търновската Света гора“) с около 15 манастира;
39. Наличие на 22 музея;
40. Голям брой галерии, музеи, читалища, регионална библиотека, най-голямата регионална библиотека с страната;
41. Наличие на 4 държавни културни института (МДТ „Константин Кисимов“, Национален музей на архитектурата“, филиал на

Ресурси (вкл. културни институции, неправителствен сектор, инфраструктура и човешки ресурси)

36. Незадоволително състояние на културната и спортна инфраструктура;
37. Инфраструктура недостъпна или трудно достъпна за хора със специални нужди;
38. Остарял сграден фонд и техническо оборудване на културните институции;
39. Недобър маркетинг и реклама на културната продукция;
40. Недобри пазарни умения на работещите в сектора;
41. Слабо и еднообразно използване на ресурсите;
42. Недобро териториално разпределение на ресурси и инфраструктура;
43. Липса на кадри с мениджърски умения и компетентности в областта на културата;
44. Липса на кадри за техническо обезпечаване на културни събития;
45. Липса на възможности за получаване на допълнителна квалификация в сектора, както и за учене през целия живот, които да съдействат за успешна професионална реализация сред завършващите млади творци и представители на културния сектор;
46. Липса на кадри и условия за развитие на КТИ;
47. Липса на предприемачески умения сред творците;
48. Липса на интегрирани културни и туристически продукти;
49. Слабо партньорство на културния сектор с други области на общественото развитие.

Културни събития/продукти

50. Предимно традиционен културен календар;
51. Слаба реклама на културния продукт;
52. Недостатъчно финансиране на независима културна продукция;
53. Слабо застъпени конкурсно начало за създаване на културни

Археологически институт и музей на БАН, къща-музей „Емилиян Станев“;

42. Наличие на 3 общински културни института (галерия „Иван Христоря“, изложбени зали „Рафаел Михайлов“, младежки дом);
43. Наличие на 7 градски читалища;
44. Наличие на 1 регионална библиотека „П.Р.Славейков“ - обслужваща три области: Велико Търново, Габрово и Ловеч.
45. Повече от 20 сдружение с нестопанска цел, от тях 8 в областта на културата и изкуствата;
46. Частни сдружения, галерии, студия, детски формации, куклен театър;
47. Наличие на 1 кино;
48. Добри паркови пространства;
49. Нови неформални пространства;
50. Повече от 30 специализирани институции за социални услуги;
51. Над 50 спортни организации;
52. Наличие на 6 спортни комплекса;
53. Повече от 30 регионални и национални спортни събития;

Културни събития/продукти

54. Целогодишна културна програма;
  - а. Сравнително разнообразна културна програма;
55. Международни културни фестивали;
56. Богата лятна културна програма на открито;
57. Независима културна сцена с голям потенциал;
58. Културни събития в открити градски пространства;
59. Изкуство в природата;
60. Увеличен брой на алтернативни културни пространства;
61. Увеличен брой на иновативни културни събития;
62. Присъствие на културата на ромската общност;

Икономика на културата

63. Постъпления от билети и стопански дейности;
64. Нарастващ дял на инвестициите в туризъм и услуги;

продукти и реклама на общинско ниво;

54. Слабо разпространение на културната продукция в региона и страната;
55. Незадоволителни контакти с други градове в страната за обмен на творци и културна продукция;
56. Слабо предлагане на културен продукт, предназначен за малцинства;
57. Недостатъчно включване на историческото наследство в представянето на съвременното творчество и обратно;
58. Неизползван ресурс на културата за целите на туризма;

Икономика на културата

59. Ограничен разход за промоция, маркетинг и разпространение на културния продукт;
60. Липса на изследване и контрол на ефективността на изразходване на вложените в културния сектор публични и частни средства;
61. Липса на информация за инвестициите в сферата на културата;

Аудитория и Потребление

62. Недостатъчно познаване на потребителските нужди и вкусове от страна на производителите и разпространителите на културни продукти;
63. Ограничен разход за промоция, маркетинг и разпространение на културния продукт;
64. Ограничен достъп до културна продукция за живеещите в крайните квартали;
65. Ограничено предлагане на културна продукция за етнически и други социални групи;

Нови технологии

66. Неадекватно на съвременните изисквания технологично оборудване в повечето културни институти;

- 65. Увеличено потребителско търсене и харчене;
- 66. Висок процент на заетите в културния сектор и свързани с него сектори: издателска дейност; културни индустрии /предстои да бъде изследвано/; туризъм;
- 67. Приход от културен сектор;
- 68. Висок процент от туристическия поток;
- 69. Нарастване на процента самонаети творци;

Аудитория и Потребление

- 70. Сравнително висока посещаемост на кино, театри;
- 71. Сравнително висока популяризируемост на книги и списания;
- 72. Значителен туристически поток;
- 73. Увеличено потребителско търсене на културни продукти;
- 74. Повече свободно време;
- 75. Разнообразие на публиката – възрастово, етническо, образователно, социално;

Нови технологии

- 76. Голям брой културни центрове, снабдени с Интернет връзка;
- 77. Повишаване на броя на проектите, свързани с дигитализация на културно съдържание;
- 78. Възможност за достъп до информация и културни издания в Интернет пространството;

Културни и Творчески индустрии

- 79. Богато културно наследство;
- 80. Силно развит туристически сектор;
- 81. Хуманитарен университет (вкл. Факултет по изобразително изкуство)
- 82. Училище по мода и дизайн;
- 83. Училище по строителство и архитектура;
- 84. Силно развит занаятчийски сектор;
- 85. Активни партньорства с училища по изкуства в страната;
- 86. Голям брой фестивали и културни събития (вкл. светлинни и

Културни и Творчески индустрии

- 67. Слаба информираност за възможностите и ползите от развитие на културното предприемачество;
- 68. Липса на знания и умения в областта на културното предприемачество;
- 69. Затруднен достъп до финансиране;
- 70. Слаба инвестиция в нови технологии и повишаване на квалификацията на кадри;
- 71. Липса на иновативни решения;
- 72. Липса на целенасочено стимулиране на творческото мислене на хора от всички възрасти;
- 73. Липса на комуникационна и технологична инфраструктура;
- 74. Липса на капацитет за усвояване на средства от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС.

мултимедийни продукции);
87. Голям брой млади хора

ВЪЗМОЖНОСТИ

Общи показатели

1. Развитие на бизнес потенциала;
2. Проекти за регенерация на градската среда чрез култура;
3. Развитие на културен туризъм;
4. Подкрепяща политика за развитие на културата и спорта;
5. Подкрепяща политика за развитие на КТИ;
6. Политика за насърчаване на науката, иновациите и предприемачеството;

Управление на културния живот

7. Създаване на партньорства и споделяне на управленски ангажименти и отговорности между различни институции и неправителствени организации в областта на културата;
8. Създаване на мениджърско звено към Общината или в партньорство с Общината за управление на съвременната култура и процеси в града;
9. Инициране на обществени дискусии и форум процеси за развитие на местна културна политика;
10. Включване на културата в интегрираните планове за развитие на града;
11. Създаване и поддържане на партньорски отношения между местната власт и неправителствения и независим творчески сектор;
12. Постигане на между-институционалната и междусекторна комуникация, която да изгради трайни, ефективни и ефикасни партньорства;
13. Изработване на правила за добра отчетност, прозрачност и оценка на процесите;

ЗАПЛАХИ

Общи показатели

1. Военни действия;
2. Липса на политически консенсус;
3. Недостатъчна децентрализация на национално ниво;
4. Миграция на млади хора, квалифицирана работна ръка и бизнеса;
5. Закриване на училища и влошаване на качеството на образование;

Управление на културния живот

6. Политически влияния и разногласия;
7. Влошаване на икономическото развитие;
8. Централизация на управлението;
9. Назначаване на управленски позиции на хора по политическа и роднинска принадлежност ;
10. Управленски и законодателни мерки и инициативи взети на партиен/политически принцип;

Финансиране на културата

11. Икономически проблеми и невъзможност за бизнес сектора да партнира на културата;
12. Намаляване на средствата по програмите за финансиране на култура;

Ресурси (вкл. културни институции, неправителствен сектор, инфраструктура и човешки ресурси)

13. Съкращаване на бюджета за култура;

14. Провеждане на периодични проучвания и изготвяне на анализи на културните процеси в града;
15. Активизиране на работа в мрежа с организации и лица, заети в областта на културата в български и чуждестранни общини и региони;

Финансиране на културата

16. Определянето на стратегически области като приоритетни и осигуряването на гаранции, че инвестиционният микс е подходящ за развитието на културата на града.
17. Създаване на условия за местния бизнес да участва активно в културния живот на града;
18. Усъвършенстване на програмата за финансиране на творчески проекти на конкурсен принцип;
19. Създаване на условия за развиване на местното предприемачество;
20. Ефективно използване на националните и европейски проекти и програми за финансиране на културната дейност

Ресурси (вкл. културни институции, неправителствен сектор, инфраструктура и човешки ресурси)

21. Разработване на културни програми и включването им в училищата и висшите учебни заведения;
22. Политики за насърчаване на партньорството между културните звена, както и между културните звена и независимите творци;
23. Създаване на културни квартали;
24. Изграждане на ефективна културна инфраструктура;
25. Разработване на проекти за градска регенерация и промяна на визуалната среда чрез култура;
26. Създаване на нови места за култура и балансирано разпределение на териториалния обхват;
27. Разработване на програми за обучения на творци за работа с местната общност в кварталите, културните, социални и образователни институции и бизнеса;
28. Разработване на програми за обучения за изграждане на

14. Засилване на икономическата криза;
15. Закриване на културни институти;
16. Непредприемане на спешни консервационни и реставрационни дейности, което може да доведе до унищожаване на ПК;
17. Влошена инфраструктура – опасност от падане и/или рушене на сгради;
18. Миграция на специализирани кадри;
19. Обедняване на населението

Културни събития/продукти

20. Ограничаване на покупателната способност на населението;
21. Недостатъчна подготвеност на публиката за общуване със съвременното изкуство;
22. Слабо образователно ниво;
23. Ниски естетически критерии

Икономика на културата

24. Обедняване на населението;
25. Безработица;
26. Миграция;

Аудитория и Потребление

27. Намаляване на доходите на хората;
28. Ограничаване на покупателната способност на населението;
29. Невъзможност да се задоволят по-високите изисквания на потребителите;
30. Застаряване на населението;
31. Намаляване на образователното ниво;
32. Занижаване на естетическите критерии

- предприемачески умения в областта на КТИ;
29. Създаване на регионален мениджърски и обучителен център в областта на КТИ;
30. Създаване на кълстери в сферата на културата, туризма и КТИ;

Културни събития/продукти

31. грижа за качеството на културата и за хората, които я създават;
32. Създаване на културна програма на Общината, която отразява реално необходими потребности;
33. Обогатяване на културния живот;
34. Засилване на иновативния и интердисциплинарен характер на събитията - синтез на изкуства, обединяване на възможностите на изкуството и науката, технологиите, образованието, екологията и др.;
35. Постигане на между-институционалната и междусекторна комуникация за създаване на качествени културни продукти и услуги, както и за диверсификация на културния продукт;
36. Използване на паркове, градини за културни събития;
37. Стимулиране на иновативното представяне на публичните културни институции;
38. Подкрепа за индивидуални творци и алтернативни продукти;
39. Разработване на програма за взаимодействие между индивидуални и колективни културни проекти;
40. Разработване на програми за стимулиране на творческото мислене и занимания с творчество във всички възрасти и социални общности;
41. Изграждане на музей на съвременното изкуство;
42. Налагане на принципа за субсидиране чрез конкурси за проекти на институции, организации, индивидуални творци; за събития и процеси;

Икономика на културата

43. Оценка, изследване и контрол на вложените в културата публични и частни средства;
44. Изследване на ефектите на културата за икономиката;

33. Културни и Творчески индустрии

34. Негативни тенденции на демографското развитие и емиграция към столицата и чужбина;
35. Слаби темпове на технологично развитие

- 45.Развиване на културен туризъм;
- 46.Привличане на бизнес инвестиции чрез стимули и изтъкване на предимствата и ползите за всяка от страните;
- 47.Стимулиране на спонсорството;
- 48.Развиване на местното предприемачество;

Аудитория и Потребление

- 49.Създаване на програми за проучвания на търсенето и предлагането;
- 50.Провеждане на изследване за определяне на нуждите на публиката;
- 51.Разработване на програми за включване на гражданите като участници в творческия процес, а не само като публика.
- 52.Създаване на програми за развитие на публика и формиране на художествен вкус, познание и потребност у хора от различна възраст за общуване с изкуството и културата;
- 53.Стимулиране на разнообразни и достъпни форми на участие в творчески дейности (образование; любителско творчество);
- 54.Осигуряване на достъп на гражданите до информация и обучения в сферата на културата;
- 55.Осигуряване на равен достъп до култура и гарантиране на културните права на гражданите;
- 56.Ангажиране на представителни агенции за изследване на търсенето и предлагането на културни продукти и дейности;
- 57.Създаване на повече места на открито за предлагане на културна продукция;
- 58.Включване на повече тематични прояви в културния календар;
59. Създаване и включване на културни продукти за различни етнически групи в програмите на културните институти и организации;
- 60.Създаване и включване на културни продукти за възрастната част на населението;
- 61.Подобряване на физическата среда;
62. Регенерационни проекти на базата на културата;
63. Създаване на образователни програми за възпитаване вкуса на публиката – ателиета, уроци по театър за публика и т.н.

64.Разработване на програма за изследване на културните нагласи на публиката;

Нови технологии

65.Увеличаване на виртуалните пространства към културни институции – музеи, библиотеки;

66.Дигитализация на културното наследство

Културни и Творчески индустрии

67.Разработване на програми за подобряване на иновативния капацитет на местната общност;

68.Събиране на добри практики, предоставяне на информация, организиране и предоставяне на консултации и обучения, свързани с потребностите на творческите общности от Велико Търново и региона, на образователните институции и на бизнес сектора;

69.Развитие на инфраструктура (клъстери, бизнес инкубатори и др.);

70.Осигуряване на достъп до информация, места за творчество и споделяне;

71. Привличане на творчески човешки ресурс